Patti Smith fik fornemt besøg af Dalai Lama, da hun optrådte på britiske Glastonbury Festival i 2015. Foto: Dylan Martinez/Reuters

Patti Smith

Jeg kan huske, dengang man kunne se Mælkevejen

Punkpoeten Patti Smith optræder på Sostrup Slot ved Grenaa fredag 18. august. Det er hendes eneste danske koncert i 2017 og formodentlig den sidste i flere år, da hun efter turnéen vil koncentrere sig om at skrive bøger. Hun har også meget på hjerte den 70-årige tusindkunstner, der hader præsident Trump lige så meget, som hun elsker at rejse rundt og udforske verden.

MUSIK

Simon Staun
sim@jfmedier.dk

For præcis en måned siden skrev jeg en mail til det, jeg troede, var Patti Smiths manager. For at spørge om vi kunne arrangere et interview inden Pattis eneste danske koncert i år på Sostrup Slot 18. august. Dagen efter fik jeg svar: "Det kan vi sagtens. Du ringer bare, når det passer dig. Hilsen Patti."

Det var dagen inden, min sommerferie begyndte, så vi aftalte at skubbe interviewet til slutningen af juli. Siden har vi skrevet flere gange sammen på sms og mail for at aftale nærmere, mens Patti Smith har optrådt rundt omkring i Europa. Det har jeg aldrig oplevet med en kunstner af hendes format. Men 70-årige Patti Smith har aldrig haft brug for en manager eller et filter, fortæller hun, da vi efter et langt forspil endelig taler sammen.

- Når jeg er på turné, har jeg en turmanager, men ellers er jeg min egen manager. Jeg kan godt lide, at vi to eksempelvis kan skrive sammen, uden at en manager skal være mellemled. Jeg har altid dyrket den direkte kontakt. Hvis jeg har brug for hjælp til noget, spørger jeg folk omkring mig. Hvis jeg har brug for hjælp med at booke et fly, beder jeg min bassist eller min datter om at gøre det. Det kan være kompliceret at styre logistikken, når man turnerer, men ellers har jeg ikke brug for hjælp til at styre mit liv, siger Patti Smith.

Hun undskylder, at interviewet blev rykket et par dage. Først nu går det op for mig, hvad årsagen er.

- Jeg har hjulpet en ven, der var syg. Han døde desværre, hvilket har påvirket mig meget. Derfor var jeg nødt til at skubbe vores snak, siger Patti Smith uden at nævne navnet på sin nære ven Sam Shepard.

Den dag, vi skulle have talt sammen, brugte hun på at skrive en rørende afskedshilsen til den berømte skuespiller og prisvindende dramatiker, der har været Oscar-nomineret og skrevet bunkevis af roste skuespil. De har haft et nært forhold siden begyndelsen af 1970'erne, hvilket hun sætter ord på med essayet "My Buddy", der blev bragt i The New Yorker og både understreger savnet af Shepard og hendes unikke talent for at sætte ord sammen.

- Lige siden min barndom har jeg drømt om at skrive bøger. Musikken opstod nærmest ved en tilfældighed. Når jeg slutter min turné om få dage, kaster jeg mig over bøgerne igen. Jeg har flere bøger, jeg skal have skrevet. Der kan gå lang tid, før jeg står på en scene igen. Især uden for USA. Så hvis danskerne vil høre mig live, er det en god idé at komme nu. Jeg siger ikke, at jeg aldrig kommer til at optræde igen, men konstaterer blot, at der sagtens kan gå flere år, før det sker, konstaterer Patti Smith.

Et almindeligt menneske

At hun trives med at styre sit eget liv illustreres også af hendes måde at rejse på privat. Hun har aldrig haft brug for bodyguards eller sikkerhedsvagter.

- Jeg rejser nærmest altid alene. For nylig turnerede jeg i Australien, og da alle andre fra bandet rejste hjem, blev jeg. Jeg lejede et lille fly, der normalt bruges til at sprøjte afgrøder, og blev fløjet op til Ayers Rock. Jeg ville se denne enorme monolit, som betyder så meget for aboriginerne. Det var helt fantastisk at opleve Uluru, som de kalder stenen. Jeg holder utroligt meget af mine venner og familie, men jeg er en meget uafhængig person. Især når jeg rejser. Måske fordi jeg ofte vil se nogle seværdigheder, som ingen andre gider bruge tid på. Som i England for nylig, hvor jeg besøgte den franske filosof Simone Weils grav i den lille obskure by Ashford. For mange ville det være spild af tid. For mig var det en meget vigtig og kostbar oplevelse, siger Patti Smith og ler.

Selv om hun sammenlagt har tilbragt årevis som solorejsende, kan hun ikke mindes decideret farlige eller skræmmende oplevelser. Spøjse episoder derimod kan hun sagtens huske.

- I Italien er jeg åbenbart meget populær, for der har jeg flere gange oplevet at blive fulgt af 15-20 personer i bittesmå landsbyer. Nogle vil sige hej. Andre have en autograf eller tage en selfie med mig. Det er ganske ufarligt og ofte ret sjovt. I den henseende vil jeg også gerne være tilgængelig. Når man rejser uden bodyguards eller et stort entourage, udstråler man, at man er et helt almindeligt menneske, som blot er på gennemrejse. Den filosofi kommer man langt med, siger Patti Smith.

Hun understreger, at det ikke er alle kendte, som kan leve på samme måde. Eksempelvis ville hendes gode ven, skuespilleren Johnny Depp, aldrig kunne rejse på egen hånd.

- For et par år siden besluttede Johnny og jeg, at vi ville gå ud at spise en aften. Jeg tænkte, vi kunne gå ned til en lokal restaurant, som jeg altid gør. Efter kort tid var der hundredvis af mennesker, der samlede sig omkring os. Det var ikke rart. Så det er bestemt en fordel ikke at være filmstjerne og ung i nogle henseender. Folk siger bare: "Hej, Patti" til mig. Og så svarer jeg med et smil: "Hej med dig", siger Patti Smith.

Sang for Dylan

Patti Smiths koncert i Danmark foregår på det flere end 400 år gamle Sostrup Slot ved Grenaa. Hun ser frem til at besøge slottet, som skriver sig ind på en lang, prominent liste over besynderlige og uortodokse koncertrammer.

- Når jeg tænker tilbage på karrieren som musiker, der strækker sig over flere end 40 år, er det umuligt at huske alle de finurlige og særlige steder, jeg har optrådt. Jeg har givet koncert i et flere tusind år gammelt græsk amfiteater, på en mark i Polen og på de mindste, mørkeste spillesteder, du kan drømme om i New York, siger Patti Smith.

Hun synes, det er mere interessant at tale om, hvordan spillesteder eller rammer kan være særlige af forskellige grunde.

- Sostrup Slot er noget særligt i kraft af dets historie og omgivelser. Men mere simple rammer kan også være fantastiske, eksempelvis fordi publikum udstråler en særlig energi. I Polen oplevede jeg, at et meget ungt publikum kunne de fleste af mine sange udenad. Det påvirkede mig så meget, at jeg fortrængte, at vi stod på en ydmyg mark, siger Patti Smith.

To af sine bandmedlemmer har hun spillet sammen med fra midten af 1970'erne. Et tredje siden 1996. Derfor kender de hinanden ud og ind. Uden at det betyder, at der på nogen måde er gået automatpilot i koncerterne.

- Hver eneste koncert er unik for os. Vi har ingen teknologi, lysshow eller faste elementer i showet. Vi er et meget råt band, der forsøger at være 100 procent til stede i nuet. Jeg er utrolig påvirkelig af mit publikum, og det er ikke unormalt, at jeg glemmer teksten, får et grineflip eller bryder ud i gråd, fordi deres respons påvirker mig, siger Patti Smith.

I december deltog hun til Nobel-prisfesten, hvor hun sang "A Hard Rains Gonna Fall" for at hylde Bob Dylan, som fik Nobels Litteraturpris. Flere gange måtte hun stoppe, fordi ordene forsvandt.

- Jeg var simpelthen så nervøs, fordi den svenske kongefamilie sad i salen. Og fordi jeg har så umådelig stor respekt for Bob Dylan. Men efterfølgende blev jeg rost, fordi det var menneskeligt. Sådan håber jeg også, at mit publikum tænker til mine koncerter. Hver aften har i hvert fald sin egen unikke kvalitet, understreger Patti Smith.

Vores store håb

Vi har ikke aftalt, hvor længe interviewet må vare. Så jeg tænker, at jeg hellere må få fyret et par af de politiske spørgsmål af. For Patti Smith har skrevet nogle fremragende sange med politisk fokus. Som "People Have The Power" fra 1988. En sang, hun har sunget live flere gange med Bono fra U2 og Michael Stipe fra R.E.M.

- Hvis man tager en sang som "People Have The Power", tror jeg faktisk, at folk har nemmere ved at komme til orde i dag i kraft af de sociale medier. Men de har til gengæld også enormt meget at være utilfredse med. I USA har vi en regering og et kobbel af virksomheder, der styrer resten af verden ved at starte krige. Grådigheden er større, end den nogensinde har været, mens klimaproblemerne for alvor begynder at trænge sig på. Så "folket" føler sig magtesløst, selv om vi er så mange, at vi burde kunne vende udviklingen, siger Patti Smith.

Hun undrer sig over, at vi - altså folket - endnu ikke har spillet et bestemt kort. Faktisk trumfkortet.

- Se på, hvad protestbevægelser kunne i forhold til krigen i Vietnam. I forhold til borgerrettigheder. Eller i kampen for at homoseksuelle kan blive gift. Tænk lige på, hvad vi kunne opnå i fællesskab som ét folk.

LÆS MERE
NÆSTE SIDE

70-årige Patti Smith giver kun én koncert i Danmark i 2017. Den foregår på Sostrup Slot på Djursland. PR-foto

FORTSAT FRA SIDE 13

En planet. En stor global fredsbevægelse. Forestil dig, hvad vi kunne udføre sammen, hvis millarder af mennesker boykottede firmaer, der forurener. Vi kunne ændre hele måden, jorden bliver forvaltet på. Vi kunne nulstille alt og begynde på en frisk, konstaterer Patti Smith eksalteret.

Hun håber, at der snart kommer en generation af unge, der bekymrer sig mere om frisk luft, rent vand og at redde truede dyrearter end at være på sociale medier.

- Jeg ved godt, at det lyder utopisk at sætte sin lid til en global massebevægelse. Men jeg tror, det er vores eneste chance. Derfor er det essentielt, at unge mennesker begynder at interessere sig mere for politik. Jeg vil helst ikke slå unge bands oven i hovedet for ikke at skrive politiske sange, fordi de sikkert har travlt med at finde sig selv. Men når de har fundet sig selv, kunne de med fordel begynde at kaste et blik på verden omkring dem. I stedet for at kritisere dem, vil jeg dog hellere inspirere dem og motivere dem. De er vores fremtids store håb, så jeg beder for dem, siger Patti Smith.

Klimaet har førsteprioritet

Hvis hun kunne skrive én sang, der med et trylleslag eliminerede et hvilket som helst problem, er hun ikke i tvivl. Det ville blive en sang om klimaproblemerne, som hun mener overskygger alt andet.

- Vi skal alle sammen tænke på vores miljø, før vi tænker på noget andet. Hvis jeg kunne gøre oceanerne, floderne, søerne og det mindste vandløb rent og fri for farlige kemikaliker og forurening, ville det være en fantastisk begyndelse. Livet opstår i vand, og vand holder os i live, siger Patti Smith.

Hun har - naturligvis fristes man til at sige - mødt Dalai Lama. Det var sammen med musikeren Adam Yauch fra Beastie Boys, der spurgte Dalai Lama om, hvilket problem han gerne så løst.

- Mange forventede, at svaret ville handle om Kinas besættelse af Tibet. Men Dalia Lama svarede, at det naturligvis ikke var det største problem. Det var klimaproblemerne. At sørge for ren luft og rent vand til alle mennesker. Han opfordrede alle til at engagere sig i kampen for at sikre netop det. Jeg er 100 procent enig med ham, konstaterer Patti Smith.

Trump værre end frygtet

Vores interview foregår samme dag, som endnu en af præsident Trumps støtter er røget af holdet. Jeg spørger, om Patti Smith synes, de første 200 dage med Trump ved roret har været bedre eller værre end frygtet.

- Værre. Umådeligt meget værre. Den destabilisering af USA og resten af verden, som hans præsidentembede har resulteret i, har været demoraliserende for alle. Jeg er sikker på, at USA har mistet meget respekt fra lande, vi ellers har været tætte med, siger Patti Smith, inden hun efter en hostepause fortsætter sin sønderlemmende kritik.

- Trump var ikke en god forretningsmand. Han var grådig. Han er grådig... Hans forretninger efterlod næsten altid folk, der var blevet snydt og bedraget. Hans bygninger er grimme. Han forurener og er ligeglad med miljøet. Der er intet ved ham eller hans bedrifter, der gør mig stolt som amerikaner. Jeg vågner stadig op hver eneste morgen i vantro. Jeg kan ikke acceptere, at han er præsident i USA, fordi han sætter et eksempel, som i den grad ikke er til efterlevelse. Siden han blev præsident, taler folk grimmere til hinanden. De er blevet mere ondskabsfulde og intimiderende. Trump har gjort det acceptabelt at være nedladende og ondskabsfuld. Så ja, det har været værre end frygtet, siger Patti Smith.

Til sine koncerter oplever hun en enorm opbakning, når hun kritiserer Trump.

- Folk ved godt, at Trump ikke repræsenter mine værdier. De ved, at hans politik ikke er min eller mine musikeres politik. Sådan var det til gengæld ikke for 50 år siden, mindes Patti Smith.

Da hun som 20-årig rejste rundt i Europa, oplevede hun en markant vrede mod alle amerikanere.

- Det var regulært had. Jeg fattede ikke, at nogen kunne hade en 20-årig kvinde på grund af en krig, som hun intet havde med at gøre ud over at komme fra det land, der førte krig mod Nordvietnam. Jeg fik også skældud over måden, sorte blev behandlet på i USA, selv om jeg aldrig har behandlet afro-amerikanere dårligt. På den konto er der sket en positiv forandring, da folk uden for USA trods alt ved, at det kun er halvdelen af de stemmeberettigede, som har stemt på Trump. Han repræsenterer ikke den samlede amerikanske bevidsthed, siger Patti Smith.

Snakkede med en humlebi

Det må være nok politik for dette interview, selv om Patti Smith uden tvivl kunne have fortsat uagtet hendes tiltagende hoste. Hun undskylder sig med, at det er konsekvensen af at have haft astma som barn. Selv om hun skal optræde senere på dagen, er hun indstillet på at fortsætte interviewet. Jeg brokker mig ikke synderligt.

I min sommerferie har jeg læst hendes prisvindende bog "Just Kids", hvor hun fortæller om sin barndom og sin kunstneriske tilblivelse. Jeg vil gerne vide, hvad hun savner mest ved at være barn.

- Det er faktisk sjovt, du stiller mig det spørgsmål. Forleden sad jeg med en god ven og snakkede om, hvilken alder vi helst ville være igen. Jeg ville elske at være 11 år. Mange siger 22-23 år, hvor man føler sig voksen og alligevel ung. Men som 11-årig havde jeg frihed til at læse alle de bøger, jeg ville. Jeg havde en hund, som jeg gik ture med i skoven. Eller løb med på markerne. Jeg følte mig fuldstændig fri og var for ung til at forstå de store problemer i verden. Jeg vidste, at mine forældre knoklede for at få det hele til at hænge sammen, og at vi ind imellem ikke havde nok at spise. Men det var småproblemer, som ikke ødelagde illusionen om, at alt var muligt. Jeg husker også, at stjernerne var tydeligere dengang, fordi der ikke var så meget lys i byerne. Man kunne læne nakken tilbage og nyde synet af Mælkevejen, som man nærmest ikke kan se længere, siger Patti Smith.

Hun tror, at det mest barnlige ved hende som 70-årig er, at hun har en barnlig undren til alt, hun møder i livet.

- Jeg forundres til stadighed over alverdens ting. Forleden landede en humlebi på min arm. Der sad den så og kiggede på mig. Den stak mig ikke. Den betragtede mig bare. Så sad jeg og snakkede til den i det, der virkede som evighed. At være barnlig handler om at være entusiastisk. Om at spekulere over, hvordan alt hænger sammen. At kigge på månen og fundere over, hvorfor den er meget større i dag end i går. At gå i skoven og finde en svamp, man aldrig har set før. At åbne en bog, man aldrig har læst før. Hver eneste dag hele livet sker der vidunderlige ting. Jeg er ikke blind for, at der også sker forfærdelige ting hver eneste dag. Men det er de vidunderlige, der holder os i kontakt med vores barnlige uskyldighed, siger Patti Smith.

60 år gammel smerte

Helt uskyldig er Patti Smith ikke. I "Just Kids" fortæller hun om, hvordan hun som seks-årig stjal en "skater pin" - en lille samlenål - fra en veninde. Jeg fortæller, at jeg som seks-årig stjal en fastelavnsmaske fra en ven og stadig kan huske smerten i maven. Næsten fysisk mærke den. Hvorfor tror hun, at kroppen lagrer den form for et fysisk deja vu?

- Som seks- eller syvårig begynder børn at forstå, hvad der er rigtigt og forkert. Når man er fire år, ved man ikke, hvorfor det er forkert at tage penge i sin fars pung. Det gør man som syv-årig. Derfor er det ikke en barnlig impuls, men en bevidst handling. Af den grund betaler man en høj pris, fordi man forstår sit fejltrin. Derfor angrer man. Føler skyld. Smerte. En smerte, som jeg kan genkalde flere end 60 år senere. Jeg har faktisk ofte tænkt på, hvorfor jeg så tydeligt husker, da jeg stjal den nål. Det var først, da du stillede spørgsmålet, at jeg fandt svaret på, hvorfor en 63 år gammel hændelse står så klart. Det er, fordi det var første gang, jeg gjorde noget forbudt, selv om jeg vidste, det var forkert, siger Patti Smith.

Vi har snakket så lang tid, at Patti Smith ikke har megen stemme tilbage og raspende konstaterer, at hun hellere må gemme en lille smule til aftenens publikum. Især med tanke på, at der kan gå årevis, før den politiske punkrocker igen optræder.

Jeg kan huske, dengang man kunne se Mælkevejen

Patti Smtih giver den stadig fuld gas på scenen, selv om hun er blevet 70 år. Foto: Dylan Martinez/Reuters

Det er 42 år siden, Patti Smith udsendte punkrock-mesterværket "Horses". PR-foto

Gennem sin karriere har Patti Smith optrådt mange besynderlige steder. Hun glæder sig til at optræde på et flere end 400 år gammelt slot i Danmark. PR-foto

BLÅ BOG

PATTI SMITH

Patricia Lee "Patti" Smith er født 30. december 1946 i Chigaco, USA. Hun voksede op i New Jersey. Hun har sønnen Jackson Smith (1982) og datteren Jesse Smith (1987) med musikeren Fred "Sonic" Smith, der døde i 1994. De var gift fra 1980 til hans død.

Patti Smith er kendt som poet, sangskriver, sanger, guitarist og billedkunstner, der i 1971 debuterede med digtsamlingen "Seventh Heaven". Hun debuterede som musiker i 1975 med albummet "Horses".

Med sin person og sit virke blev hun brobygger mellem en række forskellige kunstmiljøer og tidens dynamiske rockscene i New York. Hun blev desuden et forbillede for en række kvinder i både USA og Europa, der med sen-1970'ernes punk og nyrock fik mod på at udtrykke sig i tekst og musik.

Patti Smith har aldrig opnået stor kommerciel succes. Hun har gennem flere end 30 år blot haft tre top 20-singler i USA. Til gengæld har hun opnået stor kunstnerisk anerkendelse.

Tidskriftet Rolling Stone Magazine har placeret hende som nummer 47 på en liste over de 100 mest betydende kunstnere i rockmusik. 12. marts 2007 blev hun optaget i den amerikanske Rock and Roll Hall of Fame, og i 2011 modtog hun den prestigefyldte Polar Music Prize.

Patti Smith er også kendt for sit nære vendskab med fotografen Robert Mapplethorpe, der døde i 1989, og skuespilleren og dramatikeren Sam Shepard, som døde 27. juli i år.

En rockende romantiker

MUSIK

Espen Strunk

Gaffa-anmelder og cand. mag. i litteraturhistorie Espen Strunk har forsøgt at sætte ord på Patti Smith.

Patti Smith har aldrig haft en manager, hvilket er helt usædvanligt for en kunster og musiker af hendes kaliber. PR-foto

Hos de fleste kulturelle ikoner af en vis tyngde - ikke mindst rockstjerner - er der ligesom en stribe floskler, der følger med. Og i tilfældet Patti Smith må den med "punkens gudmor" nok siges at være den mest sejlivede.

Sandt er det da også, at Smith slog sine formative folder i proto-punk-miljøet omkring ikke mindst den nu hedengangne klub CBGBs i Smiths elskede New York. Det var her, hun ankom som håbefuld teenager sidst i 1960'erne - og hvor hun hutlede sig igennem, indtil debut-lp'en "Horses" fra 1975 ændrede det hele. Ikke bare for Patti selv, men også det populærkulturelle landskab i bredere forstand.

Punkmusikken havde formentlig fundet vej gennem velfærdssamfundets revner uden Smiths mellemkomst. Og hendes sande betydning ligger måske snarere i den gennemførte og rendyrkede syntese af litteratur og rockmusik, som kan opleves uforfalsket på netop "Horses" - og som har karakteriseret hendes arbejde lige siden.

Det taler for sig selv, at Smiths første offentlige optræden blev afviklet under overskriften "Rock'n'Rimbaud" - med hilsen til såvel den franske 1800-talsdigter Rimbaud som til den rockmusik, der havde blæst teenagetøsen Patti omkuld, dengang The Rolling Stones tonede frem på tv-skærmen hjemme i New Jersey nogle år tidligere.

Kernen i værket

Det var ganske vist Dylan, som - ti år inden "Horses" udkom - havde sparket dørene ind til en litterært ladet rockmusik og dermed åbnet det mulighedsrum, som blandt andre Smith siden har udfoldet sig i. Men hos Smith blev syntesen mellem poesi og rock'n'roll selve grundpræmissen, selve kernen i værket - og udført med en karisma og en fornemmelse for formsproget, som de færreste har kunnet matche.

Med "Horses", "Radio Ethiopia" (1976) og "Easter" (1978) sikrede Smith sig en plads i toppen af rockparnasset, oppe ved siden af egne helte som Reed, Morrison og Jagger. Og de senere år har hun så oplevet et velfortjent comeback - karakteristisk nok med litterært afsæt i form af hendes fremragende erindringsbog "Just Kids" fra 2010.

Rent rockhistorisk betragtet står Smiths bedste arbejde og vibrerer her 40-50 år efter som en enestående overgang mellem 1960'ernes rockkultur og det, som skulle følge. Fra punk og new wave og fremefter.

Hippie-retorik

Rent musikalsk favnede Smith tidligt punkens hårde kant og attitude - men lyrikkens romantiske klangbund og hendes paroler om fred, kærlighed og al magt til folket lugter i virkeligheden langt mere af hippie-retorik end af punkens nihilistiske no future-filosofi.

Lige som Smiths dybe (og brede) litterære forankring - fra Blake, Baudelaire og Rimbaud til Williams S. Burroughs og Bob Dylan - synes at stå i fuldstændig modsætning til punkens anti-intellektualistiske attituder.

Trods de tilsyneladende paradokser står Smiths værk - bøger, plader og en fortsat række af fremragende koncerter - tilbage som et af rockens mest konsistente, kompromisløse og ikke mindst levende værker.

"People have the power," synger hun - formentlig også om nogle dage på Djursland. Men lytter man efter, hævder Smith egentlig ikke, at folket faktisk har magten i rent politisk forstand. Hun synger, at vi har magten til at drømme og til at fravriste fjollerne magten. At muligheden faktisk foreligger. Og det er - stadig - en vigtig pointe.